

POVESTIREA CARE RĂTĂCEȘTE PRIN LUME

Sfinte Părinte¹, deși mă adresez dumneavoastră abia acum, o fac pentru eternitate. Mă adresez din adâncul universului, acolo unde îmi duc și viața de dincolo și viața de aici, astfel că nu știu unde mă aflu. Mă adresez din casa de nebuni, unde m-au băgat încă din timpul vieții. Nici nu am știut că mă aflu într-o casă de nebuni, pentru că totul, la început, mi s-a părut normal – casa avea și ferestre, ce-i drept, strâmbe. Când am trecut prin lume nebunia a continuat în capul meu în care domnește un haos total. Mă aflu într-o casă de nebuni, dar nu sunt nebună. Chiar și pe lumea aceasta în care, pasămite, trăiesc, îmi este mai bine decât în lumea voastră, acolo. Dar amintirile m-au trădat, astfel că astăzi nu știu cine sunt, nici a cui sunt. Nu știu dacă m-am născut catolică, sau m-au transformat în catolică atunci când a avut loc revenirea celor de rit grecesc răsăritean la credința părinților. Când cei neuniți au fost trecuți la catolicism, pentru a-și afla mântuirea veșnică. Nu știu dacă sunt o croată în trup de sârboaică sau invers. Nici ce nume de botez port, al meu sau cel de la convertire.

Numele este o minciună, iar Dumnezeu este adevăr.

Sfinte Părinte, mă prezint drept Dobrila Martinovici, învățătoarea care a lucrat la Școala Populară Elementară la care mergeau împreună copiii catolici și copiii de rit grecesc răsăritean. Iar această Școală Populară se afla în Șargovaț, la o aruncătură de băț de Banja Luka, care, atunci când a fost proclamat statul independent croat, trebuia să fie capitala acestei țări și trebuia să se numească Antigrad. Unii o să vă încredințeze că acesta este Antingrad². Tot ce vă spun este din propriul meu cap – o casă de nebuni împlânzită.

Istoria este o minciună, iar Dumnezeu este adevăr.

Sfinte Părinte, în acele vremuri, în acel stat nou format, nimeni, cu excepția croaților, nu ar fi trebuit să trăiască. Iar ustașii știau unde trebuia să ajungă cel care nu ar fi acceptat să fie convertit. Pe atunci nu era păcat să omori chiar și un copil de șapte ani dacă se punea în calea prosperării ustașilor. Iar copiii de rit grecesc răsăritean, această prăsilă valahă, îi încurcau. Cum *graeca fides, nulla fides*, cum *credința de rit grecesc nu-i o credință*, acești renegați de rit grecesc răsăritean trebuiau măturați cu o mătură de fier din Școala Populară Elementară din Șargovaț, de acolo unde eu am fost, din nefericire, învățătoare. Iar biserica voastră, în scopul creării *Civitas Dei*, a aprobat mătura de fier și chiar a apelat la aceasta, încrezându-se în mila voastră, pentru a le da iertare celor care, în această chestiune patriotică, săreau uneori peste granița îngustă a moralei și a eticii.

Iertarea este o minciună, iar Dumnezeu este adevăr.

---

1 Este vorba despre Papa Ioan Paul al II-lea care a sosit în 2 iunie 2003 la Banja Luka pentru a-l beatifica la mănăstirea din Petricevaț pe Ivan Merț, laic catolic, în orașul său natal. Să-l declare *beatus* pe Ivan Merț, cel care a murit în îndepărtatul an 1928, și care a avut ca deviză *Aut Catholicus Aut Nihil, sau catolic sau nimic*. Să-l beatifice în locul unde atunci când a fost întemeiată construcția numită Statul Croat Independent, în timpul celui de-al doilea Război Mondial, în 6 februarie 1942, a avut loc o întâlnire sub conducerea parohului mănăstirii, fra Viekoslav Filipovici. La această întâlnire s-a luat decizia ca a doua zi, în 7 februarie, să aibă loc masacrul populației sârbe din satele Drakulici, Motike și Șargovaț, ceea ce s-a și întâmplat atunci când, cu o zi mai târziu, sub conducerea preotului catolic Filipovici au fost uciși, tăiați, masacrați, 2298 de bărbați, femei și copii de naționalitate sârbă.

2 Antingrad – orașul lui Ante [Pavelici]

Sfinte Părinte, în 7 februarie 1942, după calendarul gregorian, în școală a dat buzna o companie de ustași din armata a doua terestră a lui Ante Pavelici, condusă de locotenentul major Iosip Mislov, de căpitanul Nikola Zelici, apoi de un călugăr catolic de la mănăstirea Petricevaț, acolo unde dumneavoastră urmează să-l beatificați pe un laic catolic, Ivan Merț, care a iubit biserica și pe trimisul lui Hristos, care a luptat pentru Scaunul Apostolic și care, asemenea unui vultur, i-a arătat tineretului croat drumul spre soare. Aflați că acest călugăr catolic din mănăstirea Petricevaț era fra Miroslav Filipovici, deși unii cred că ar fi fost fra Tomislav Filipovici iar alții fra Viekoslav Filipovici. Dar toate aceste opinii nu sunt semnificative, pentru că e vorba de același Satana. Satana, al cărui nume l-a părăsit Dumnezeu.

Satana este minciună, iar Dumnezeu este adevăr.

Sfinte Părinte, fra Satana m-a obligat să iau catalogul și să-i separ pe copiii de rit grecesc răsăritean de copiii catolici, să-i despart pe copiii pe care i-am iubit mai mult decât ochii prin care privesc. Iar după ce i-am separat, nu știu ce s-a mai întâmplat cu copiii. Se povestește că cei în cămăși negre, eu nu am văzut, i-au obligat pe copiii catolici, conform educației complete ustașe, să urmărească, ca pe o lecție, cumplita reprezentare în care acei fii de curvă îi ucideau pe copiii de o vârstă cu ei, dar eu nu știu cum îi ucideau, nici dacă i-au ucis pe ei ori s-au ucis pe ei înșiși. Și nu știu unde, dacă în clasă, pe hol, pe trepte, în curtea școlii sau în paginile cărții de citire. Îmi aduc aminte doar de ochii lor binecuvântați, de privirile care mă implorau să le vin în ajutor, în timp ce ucigașii își treceau din mână în mână un fel de măciuci, iar eu nu îi puteam ajuta.

Aceasta este cea mai groaznică imagine din lumea voastră pe care o port în mintea mea, pentru că eu de mult nu mai sunt din această lume.

Ce a urmat, aceasta nu poate încăpea într-o povestire.

Ceea ce este în afara minții, nu se poate povesti.

Povestirea este o minciună, iar Dumnezeu este adevărul.

Sfinte Părinte, a fost o lună risipitoare acel februarie, și o zăpadă mare a acoperit întreg pământul până la brâu în acea zi în care cei în cămăși negre au pătruns în școală, și niciunul dintre ei nu avea pe chip o culoare firească. Dacă aș fi știut să fac caricaturi, i-aș fi desenat ca pe niște gândaci negri, dar din păcate nu știu să desenez. Nu sunt în stare nici să-i descriu, căci descrierea nu i-ar putea cuprinde. Nici chiar cuvinte precum neoameni, nemernici, duhori, spurcăciuni nu le definesc sensul întru totul.

Iar acest lucru e nespus de trist.

Sfinte Părinte, cuvintele sunt minciună, iar Dumnezeu este adevăr.

Erau înarmați până în dinți și toți, cu excepția celor care îi conduceau, lucru de care mi-am dat seama din vorbele lor, erau din Herțegovina. Mai apoi cineva a povestit că niciunul dintre ei nu a folosit arme de foc, pentru a nu-i speria pe copii. Nu știu din ce pricină, au povestit unii mai târziu, îi ucideau pe copii cu un cuțit denumit străpungător, cu măciuci, cu securi, cu furci, cu baionete, și cel mai adesea cu niște bile metalice prinse de o scândură, denumite doborâtoare de sârbi. Și se povestea că ucideau cu obiecte boante, ca să nu se audă. Pentru toate acestea, eu nu pot fi martoră. Îmi amintesc doar de ochii celor care implorau milă, de acei ochi pe care nu-i voi uita niciodată. Ochi în care erau frica, țipătul, disperarea, moartea! Și de încă un detaliu îmi amintesc. Îmi amintesc că unuia dintre măcelari, în mână cu doborătorul de sârbi, sângele i-a înroșit unghiile tăiate, și că un alt măcelar a făcut un pas înapoi pentru a nu fi stropit de creierul împrăștiat din țeasta spartă a copilului, și că zăpada a absorbit țipetele copiilor.

De restul nu-mi amintesc.

Doar de ochii lor care m-au urmărit și în vis, încât am crezut că îmi pierd mințile.

Nici o crimă nu poate fi mai groaznică decât cel care o comite.

Crima este o minciună, iar Dumnezeu este adevărul.

Sfinte Părinte, nu-i adevărat ce a transmis în amplul său comunicat consulul italian, anume că în 7 februarie 1942, în Școala Populară Elementară din Șargovaț, au fost uciși 56 de copii ortodocși, nici ceea ce au consemnat nemții pedanți, că au fost uciși 53 de copii. Înțelegeți-mă, în starea în care mă aflu nu pot licita cu numărul victimelor. Nemții ar fi avut dreptate dacă în acea zi ar fi venit și Kuruzovici Draghița, dar ea n-a venit. În acea zi ea a plecat la o mătușă din Borik și nu a fost ucisă. Vă mărturisesc de pe lumea cealaltă, pentru că nici un considerent de pe această lume nu îmi dictează să nu spun adevărul.

Matematica este o minciună, iar Dumnezeu este adevărul.

Sfinte Părinte, atunci când am avut onoarea să înnebunesc, totul a luat sfârșit. Dar eu nu am înnebunit pentru că nu am putut purta acele imagini care se oglindeau în lacrima mea, nici pentru că am văzut scene care șterg tot ce-i trecător într-un om și sugerează cu multă forță sensul și nonsensul vieții, ci am luat-o razna atunci când, după masacrul comis de acea fătătură omenească, m-au obligat ca, în catalogul principal care s-a transformat într-un catalog însângerat, lângă numele fiecărui copil măcelărit să trec că a murit de moarte naturală în 7 februarie 1942. N-aș fi îndrăznit să mă înjosesc într-atât, încât să scriu cu mâna proprie că acești copii au murit de moarte bună. Pentru această parte, îmi recunosc păcatul.

În numele lui Isus Hristos și în numele Fecioarei, implor iertare.

Să mă judece Cel de Sus.

De atunci sunt de neconsolat. De atunci nu-mi pot găsi liniștea, și niciodată nu mă voi liniști, nici salva.

Această nechibzuință este pedeapsa mea. Ea s-a transformat în amintiri care mă împrăștie în bucăți, astfel că m-am îndepărtat cu totul de propria perfecțiune. Cum am înnebunit, îmi amintesc puțin. Probabil că tot ce s-a întâmplat nu poate fi dat uitării. Zi și noapte carnea mi se rupea de pe nervi. Nervii îmi erau întinși la maximum, zvâcnind de groază. M-am simțit în tot felul, chiar și asemenea unui câine. Ca să mă consolez, am visat că sunt un nimic, dar nu a folosit nici aceasta. Îmi amintesc clipa când trupul meu s-a întrepătruns cu sistemul nervos, când s-a împotmolit în 1000 de vene încurcate, când am început să-mi reprim respirația, când am crezut că nu voi supraviețui acestora toate, dar știu cum m-am simțit când m-au declarat dusă și când, apoi, m-au zidit în disperare.

Eu sunt acum de pe lumea cealaltă, în lumea mea definitivă.

Omul poate trece peste orice, numai peste moarte nu.

Moartea este o minciună, iar Dumnezeu este adevărul.

Sfinte Părinte, pentru că dumneavoastră călătoriți asemenea unui pelerin de-a lungul lumii, îndeletnicindu-vă, ca un papă, cu negoțul de indulgențe și cu răscumpărarea de acțiuni și cu iertarea păcatelor, vă spun că numai cineva care a văzut ambele părți, care trăiește și viața de aici și viața de dincolo, este îndreptățit să vă spună: renunțați la călătorii, renunțați să sărutați pistele, să ridicați deasupra capului copii cu cămășuțe apretate și cu fustițe cu dantele, renunțați să le mângâiați părul, lăsați-vă de binecuvântarea pascală prin ridicarea mâinii – întoarceți-vă privirea către veșnicie.

Îmi ajunge înțelesul, îmi ajunge morala mincinoasă, îmi sunt suficiente lacrimile peste înmormântarea generală.

Din niciun măcel nu s-a născut vreodată nicio dreptate, nu se va naște nici din acesta.

Nu am știut mai înainte, dar acum știu că nu există nici răsărit, nici apus, ci că există doar Vaticanul.

Când am aflat că sosiți ca un călător martor al evangheliei la locul unde a fost comisă crima, că o personalitate cu prestigiul dumneavoastră va veni la locul unde cu o zi înainte de masacru a avut loc întâlnirea la care au participat fostul mare paroh catolic Viktor Gutici, parohul din Banja Luka dr. Nikola Bilogrivici, președintele tribunalului, Stilovici, și mai mulți preoți catolici, am sperat că în numele curiei romane veți vizita Școala Populară Elementară din Șargovaț. Că veți veni la locul unde a fost comisă crima sub privirea ocrotitoare a Sfântului Scaun. Că veți veni la Srpski Milanovaț, cel de astăzi, acolo unde se află cadavrele și fumul, unde a țâșnit sângele nevinovat al lui Hristos, unde s-a stins jăratul, să vă închinați tronului pe locul unde a fost ucisă într-un masacru o întreagă școală a celor din

popor. Că veți veni să auziți vocile copiilor uciși care hoinăresc prin școală, să auziți vocile lor moarte, bucuriile lor moarte, poeziile lor moarte pe care le-au cântat și recitat.

Am pregătit un carton, nu un carton, ci o hârtie de ziar obișnuită pe care au fost trecute numele copiilor uciși, dar nu m-au lăsat să o pun, să o atârñ undeva, oriunde. Niciunde, nici la avizier, nici pe ușa de la intrare, nici pe oricare copac din curtea școlii.

Nici chiar pe gardul școlii.

Nu mă întrebați cine nu a permis. Închipuiți-vă că nu a permis Ministerul Învățământului din Republica Srpska. Comunitatea locală a fost pentru – și cetățenii și conducerea școlii și consiliul școlii, dar Ministerul Învățământului, nu.

Au spus, nu e momentul acum. Noi trebuie să clădim punți, iar o bucată de hârtie uzată, cu numele copiilor uciși, va agita din nou spiritele. Când adevărul sărbilor trebuie spus, atunci nu e momentul! Aflați că este momentul! Și cu cât va trece mai mult timp, povestirea despre copiii uciși va călători tot mai mult prin lume. Și va arde tot mai mult conștiința oamenilor.

Pentru că există povestiri care nu pot îmbătrâni niciodată. Ele călătoresc, deși nu se mișcă din loc. Asemenea povestiri își pot supraviețui, ne pot apăra de o lovitură ucigașă, de șerpi veninoși și de forțele răului și pot trăi veșnic.

Nu pot fi nici arse, nici distruse și nici nu se pot rătăci.

Nu pot fi îngropate și nici șterse.

Copiii uciși nu își pot pierde identitatea, nu îi putem azvârli în abis.

Sfinte Părinte, hârtia de ziar nu minte! Ea nu poate fi acoperită de nicio zăpadă, niciun vânt nu o poate rupe, nicio ploaie nu o poate spăla, niciun soare nu o poate arde, niciun foc nu o poate transforma în scrum, nicio buruiană nu o poate acoperi, oricât de neajutorată și de poroașă ar fi. Oricât de ștersă, oricât de deteriorată ar deveni, oricât ar putezi – sub ea, tot mai clar, la fel ca atunci când explodează, albe, floricelele de porumb, vor învia numele celor născuți după moartea părinților.

Radoika, Simeun, Iovan, Ielena, Dușan, Dușan, Iovanka, Dușan, Dragomir, Mara, Milan, Ostoia, Mileva, Giuro, Milan, Dușan, Gospava, Draghița, Radmila, Milorad, Ostoia, Slavko, Dușan, Zorka, Goiko, Zdravko, Milan, Ostoia, Branko, Draghița, Slavka, Liubița, Mileva, Mara, Mitar, Darinka, Nada, Svetozar, Branko, Vidosava, Iovan, Miloș, Zdravka, Stamenka, Anka, Branko, Mileva, Maria, Nada, Jivko, Milan, Milivoje.

Trebuie să existe dreptate într-o formă supremă.

Trebuie să existe un judecător care nu greșește.

Noapte bună, Părinte!

*Traducere de
Slavomir Gvozdenovici
și Lucian Alexiu*